

Bohuslavskiy V.V. The concept of "law and order": the content and correlation with public order and public safety. It is stated that the term "rule of law" is actively used in normative-legal acts, namely, in the Constitution of Ukraine, the Code of Ukraine on Administrative Offenses, the Law of Ukraine "On the National Guard of Ukraine". It is also stated that the term rule of law is used in scientific works and even is the basis for a separate scientific specialty. 21.07.05 - "Service and combat activity of the law enforcement forces". In addition, the term "rule of law" is also used in a journalistic style.

It is stated that being used in the legislation and quite common in the journalistic style, the term rule of law has no definition in the law.

The linguistic understanding of the term "rule of law" is studied, according to which the term "public order" is regulated by law, law.

It was found out that in scientific literature for the first time the term "rule of law" appears in the middle of the 19th century in the work of IA Ilyin "About the monarchy and the republic". Works of M.I. Privezentsev, A.F. Kryzhanivsky

Investigate the definition of the term rule of law in the theory of law. It is stated that despite certain stylistic and even meaningful differences in the definition of the term "rule of law", the authors hold a single position, according to which the rule of law is the state of compliance with the requirements of all normative legal acts by the participants of social relations, and not a certain part of them.

On the basis of a critical understanding of the proposals, understanding the term of the law and order as a narrower than public order, and the notion of public order - more narrow than public security, argues that the term "rule of law" should be understood as the state of observance of all norms of law, and the meaning of this term covers and public order and public safety.

Keywords: law and order, public order, public safety.

* * *

УДК 342.95

Дегтярьова С. В.

кандидат юридичних наук
(Кіровоградський окружний
адміністративний суд)

ЗНАЧЕННЯ ПОДАТКОВОГО АДМІНІСТРУВАННЯ В УКРАЇНІ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ

Здійснено аналіз сутності податкового адміністрування в Україні та його значення в сучасних умовах реформування, що відбувається в державі. Вітчизняна система адміністрування податків виконує фіскальну, стимулюючу та контрольну функції. Мета адміністрування податків полягає у забезпеченні своєчасного наповнення бюджету держави в необхідному обсязі за рахунок податкових надходжень при мінімальному негативному впливі на економічну діяльність платників податків.

Ключові слова: податок, адміністрування, податкова політика, адміністрування податків, бюджет.

Постановка проблеми. Як відомо, податки є необхідним атрибутом існування будь-якої держави. Як ефективний інструмент державного регулювання ринкової економіки, вони виконують важливу роль у забезпеченні фінансової стабільності та досягненні соціального добробуту громадян.

В Україні особливого значення набуває створення такої системи адміністрування податків, яка б відповідала потребам соціально-економічного розвитку держави, забезпечила зниження податкового навантаження, ініціювала поживлення ділової активності суб'єктів підприємництва, стимулювала інвестиційно-інноваційну діяльність та заохочувала платників до своєчасної сплати податків.

Мета статті полягає в аналізі сутності податкового адміністрування в Україні та його значення в сучасних умовах реформування, яке відбувається в державі.

Аналіз публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. В умовах соціально орієнтованої ринкової економіки податкові надходження стають основним інструментом формування доходів бюджетів усіх рівнів та гарантії громадянам належного життєвого рівня. У більшості країн світу податки є ефективним знаряддям державної політики стосовно життєдіяльності суспільства, а саме: перерозподілу ВВП у соціальному, віковому, територіальному та галузевому аспектах, компенсації недоліків ринкових механізмів, розміщення ресурсів і забезпечення суспільними благами, заохочення бізнесу, ділової та інвестиційної активності, мотивації до праці, підтримання рівня зайнятості, антициклічного регулювання економіки, а також стабілізації ринкової кон'юнктури [1].

Особливості адміністрування податків досліджували такі науковці: О. Бандурка, В. Андрущенко, В. Колпаков, О. Воронкова, А. Селіванов, В. Мельник, Л. Олейнікова та ін.

Виклад основного матеріалу. Перш ніж розглядати природу вітчизняного адміністрування податків, варто уточнити, що таке податок. Отже, С. Онисько зазначає, що податки – це обов'язкові платежі, які стягуються до бюджетів усіх рівнів з юридичних і фізичних осіб у безспірному порядку [2, с. 12].

Вітчизняне законодавство, зокрема Податковий кодекс України, визначає, що податок – це обов'язковий безумовний платіж до відповідного бюджету, що справляється з платників податку [3].

Наступною дефініцією, яка потребує уточнення, є адміністрування. Вітчизняні науковці в переважній більшості визначають адміністрування як форму або процес управління, який має власні функції, методи та механізми, за допомогою яких досягається кінцева мета адміністрування.

А. Дадашев вважає, що адміністрування – це наука, яка формулює принципи ефективного управління податковою системою в даних соціально-економічних умовах і суспільно-політичних обставинах, оцінює податкову систему в світлі певних теоретичних критеріїв [4, с. 125].

Отже, адміністрування означає управління, тоді адміністрування податків має означати управління у сфері оподаткування. Управління у самому

широкому своєму розумінні означає цілеспрямоване впорядкування впливів на той чи інший об'єкт чи керівництво діями даного об'єкта. Можна припустити, що адміністрування податків являє собою реалізацію управляючим суб'єктом своїх управлінських функцій у сфері оподаткування. При цьому варто зазначити, що управляючий суб'єкт може бути як особою, яка виступає від імені держави (у випадку державного управління), так і особою, яка виражає приватні інтереси (у випадку недержавного управління) [5].

Відомо, що адміністрування податків і зборів є однією з найважливіших ознак держави та необхідною умовою її існування.

З цього приводу А. Селіванов стверджує, що адміністрування податків – це є правовідносини, які складаються у сфері здійснення уповноваженими органами заходів з погашення податкового боргу і передбачають застосування методів владно-примусового характеру до платників податків [6, с. 35].

В. Мельник вважає, що адміністрування податків – це управлінська діяльність органів державної виконавчої влади, яка пов'язана з організацією процесу оподаткування, заснована на державних законодавчих і нормативних актах та використовує соціально зумовлені і сприйняті правила [7, с. 127].

Адміністрування податків являє собою комплекс правових, економічних і фінансових заходів держави для формування системи оподаткування, забезпечення своєчасної і повної сплати податків і зборів з метою задоволення фінансових потреб суспільства в цілому, а також розвитку економіки країни шляхом перерозподілу фінансових ресурсів.

Отже, під податковим адмініструванням варто розуміти сукупність норм (правил), методів, засобів і дій, за допомогою яких спеціально уповноважені органи держави здійснюють управлінську діяльність у податковій сфері, спрямовану на контроль за дотриманням законодавства про податки та збори (обов'язкові платежі), за правильністю нарахування, повнотою і своєчасністю внесення у відповідні бюджети податків і зборів, а у випадках, передбачених законами України, – за правильністю нарахування, повнотою та своєчасністю надходжень у відповідний бюджет інших обов'язкових платежів та притягнення до відповідальності порушників податкового законодавства [8].

Політика Уряду України у сфері оподаткування, що проводилася за останні роки, не може вважатися раціональною, оскільки вона створює непрозорі умови у стосунках між податковими органами і платниками, здійснює недостатньо послідовні зміни в законодавстві, чим недостатньо протистоїть корупції. Через надмірну бюрократизованість, суперечності в законодавстві та упередженість щодо платників податків, їх інтереси суттєво утискаються. У більшості країн світу права платників є значно ширшими, а відповідальність органів податкової служби є більш детально прописаною. Практика податкового адміністрування в країнах Європейського Союзу є більш збалансованою у порівнянні з вітчизняною, характеризується прозорими та рівноправними відносинами між фіскальними органами та платниками податків. Головною причиною зазначеного вище є те, що підвищення

добровільності сплати податків забезпечує зростання ефективності оподаткування й забезпечення за рахунок цього такого обсягу наповнення бюджету, який би був максимально можливий з урахуванням інтересів платників. Окрім цього, податкова політика у країнах ЄС формується та проводиться за принципами справедливості й відкритості, дотримання яких підвищує результативність податкової системи країн та ефективність їх економіки [9].

Вітчизняна система адміністрування податків складається з таких елементів: податків, зборів і платежів, які сплачують на території України; структури та ієрархії фіскальних органів; прав, обов'язків і відповідальності фіскальних органів; податкової роботи; податкових пільг; податкових санкцій; податкових відносин. Вітчизняна система адміністрування податків виконує фіскальну, стимулюючу та контрольну функції [1].

Окрім цього, створення та впровадження сучасних технологій оподаткування можна розглядати як елемент системи податкового адміністрування, оскільки такі технології дають змогу не лише спростити податковий облік та звітування, а значно підвищити фіскальну результативність управління податковими відносинами, а відтак і ефективність власне податкового адміністрування. Впровадження таких технологій надає можливість державі мінімізувати витрати на податкове адміністрування, оскільки значна частина роботи автоматизується. Крім того, це вигідно і для сумлінних платників, оскільки дозволяє значно скоротити витрати на виконання вимог закону щодо ведення обліку та звітності. Нарешті, впровадження нових податкових технологій сприяє підвищенню прозорості податкової системи, створює реальні умови для організації управління податковими відносинами в режимі он-лайн, дозволяє своєчасно ідентифікувати ризики податкової девіації та податкові правопорушення, а також вжити заходи для боротьби з ними [10, с. 84].

Щодо мети адміністрування податків, то вона полягає у забезпеченні своєчасного наповнення бюджету держави в необхідному обсязі за рахунок податкових надходжень при мінімальному негативному впливі на економічну діяльність платників податків. Мета адміністрування податкових зобов'язань лежить у межах мети адміністрування податків і полягає у забезпеченні погашення податкових зобов'язань платників, запобіганні виникненню недоїмок та необґрунтованих переплат шляхом оптимального втручання в господарську діяльність через застосування законодавчо встановлених адміністративних механізмів і контрольних процедур.

До особливостей адміністрування можна віднести жорстку ієрархічність структур, необхідність уніфікації функцій на різних рівнях управління, врахування регіональних відмінностей платників податків, а також динамічність законодавчої бази з питань регулювання оподаткування. Організація адміністрування податків, по суті, є комплексною діяльністю, направленою на створення специфічного продукту, який здатний задовольняти потреби суспільства у збиранні податків, що вказує на дворівневий характер функцій адміністрування: з одного боку, необхідно наповнити бюджет, з іншого – не

зашкодити господарській діяльності платників податків. Організація процесу адміністрування податків повинна передбачати, по-перше, мінімальні витрати на організацію процесу адміністрування, по-друге, мінімальне спілкування платників податків з податковими органами [11].

Ефективне податкове адміністрування знаходиться у прямій залежності від конкретних умов економічного розвитку і виступає відображенням співвідношення прагнень учасників економічних відносин. Тому при формуванні конкретного механізму адміністрування податків є важливим урахування двох моментів. По-перше, сучасне адміністрування податків залежить від конкретних умов розвитку економіки країни. По-друге, податкове адміністрування одночасно є цілком самостійним процесом і має певну автономність від економічних процесів, що відбуваються в країні. Останнє зумовлюється існуванням фактора, пов'язаного з процесом адміністрування податків, що потребує об'єктивної оцінки та прийняття відповідних рішень. Стимулювання суб'єктивно-мотиваційної складової є резервом підвищення ефективності адміністрування податків [12].

Окрім цього, варто зазначити, що ефективність системи адміністрування також залежить і від оптимальності структури задіяних суб'єктів. Саме цей чинник має вирішальний вплив на швидкість прийняття рішень, їх адекватність конкретній ситуації та потребам, оперативність впровадження у практику діяльності, результативність дії, вартість обслуговування процесу тощо. Правове забезпечення функціонування системи адміністрування включає Конституцію України, Податковий кодекс, Митний кодекс України та інші нормативно-правові акти, які регламентують відносини, пов'язані з оподаткуванням. Залучення юридичних норм дає змогу встановити єдині правила організації податкових зв'язків, захистити економічні інтереси платників податків, проводити єдину політику у сфері податків, забезпечити податкову дисципліну [8].

В умовах процесу реформування, який відбувається в Україні, і який супроводжується значними деструктивними тенденціями у бюджетній сфері, викликаними негативними фінансовими результатами діяльності більшості платників, особливої актуальності набуває проблема формування ефективних механізмів так званого «розумного» податкового адміністрування. Такі механізми мають передбачати постійний моніторинг процесів оподаткування на основі сучасних інформаційних технологій, своєчасне реагування на виявлені відхилення, вжиття результативних й ефективних адміністративних дій та ухвалення рішень, спрямованих на забезпечення належних за обсягом і своєчасних за строком податкових доходів за рахунок усіх визначених законодавством джерел. Платники податків, виконуючи податкові зобов'язання та формуючи таким чином доходи бюджету, витрачають частину своїх доходів (прибуток або заробітну плату), тобто змушені начебто «штучно» погіршувати свій фінансовий стан. Зовсім не дивно, зважаючи на небажання платників погіршувати свій добробут, що стосовно них як учасників податкових відносин застосовуються примусові засоби, а основним методом податкового регулювання в цих умовах виступає імперативний. Але в умовах громадянського сус-

пільства, яке набуває в умовах посткризового розвитку все більш характерних рис, імперативність не означає всездозволеності. Імперативність, крім обов'язковості, означатиме також відповідальність держави за правильність обраної моделі податкової політики. На державу покладається відповідальність як за формування привабливого податкового режиму, так і за ефективність механізму загального податкового адміністрування. Прорахунки у цій сфері призводять до програшу у міждержавній податковій конкуренції і, як наслідок, відпливу основних чинників виробництва на інші ринки [13, с. 200–201].

Отже, можна зробити **висновок**, що податкове адміністрування є необхідною складовою податкової системи України, яка має ознаки правових відносин, що характеризуються наявністю спеціальних заходів щодо нарахування, стягнення і контролю у сфері оподаткування згідно з нормами вітчизняного законодавства. Його значення для вітчизняної податкової системи та податкової політики є очевидним. Також варто зазначити, що сутність податкового адміністрування полягає у досягненні цілей соціально-економічної доктрини держави, створення сприятливих умов для наповнення вітчизняного бюджету та усунення ймовірних зловживань та різного роду порушень у вказаній сфері.

Бібліографічні посилання

1. Крупка М.І. Система адміністрування податків в Україні: стан, проблеми та перспективи / Крупка М.І., Кміть В.М., Паславська Р.Ю. // Науковий вісник НЛТУ України. – 2016. – Вип. 26.2 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nltu.edu.ua/nv/Archive/2016/26_2/34.pdf/
2. Онисько С. Податкова система : підручник / С.М. Онисько, І.М. Тофан, О.В. Грицина ; за заг. ред. С.М. Онисько. – Львів : Новий світ – 2000, 2004. – 310 с.
3. Податковий кодекс України № 2755-VI від 2 грудня 2010 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/>
4. Дадашев А.З. Налоговое администрирование в Российской Федерации / Дадашев А.З., Лобанов А.В. – М. : Книжный мир, 2002. – 216 с.
5. Савчук В. А. Теоретичні засади організації адміністрування податків / В.А. Савчук // Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка». – № 3. – 2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=1852>.
6. Селіванов А. О. Адміністрування податків: нові проблеми в адміністративному та фінансовому праві України / А. О. Селіванов // Право України. – 2002. – № 2. – С. 34–38.
7. Мельник В.М. Оподаткування: наукове обґрунтування та організація процесу : монографія / В.М. Мельник. – К. : Комп'ютерпрес, 2006. – 277 с.
8. Петричко М.М. Сучасний стан адміністрування податків і зборів в Україні / М.М. Петричко [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_16/2/36.pdf/.
9. Крушельницька Т. Межі і результати вдосконалення адміністрування податків в Україні / Т. Крушельницька [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.dridu.dp.ua/vidavnistvo/2011/2011_03\(10\)/11ktaaru.pdf/](http://www.dridu.dp.ua/vidavnistvo/2011/2011_03(10)/11ktaaru.pdf/).
10. Проскура К.П. Податкове адміністрування в Україні в посткризовий період: ефективність та напрями модернізації : монографія / К.П. Проскура. – К. : ТОВ «Емкон», 2014. – 376 с.
11. Князькова В.Я. Особливості податкового адміністрування в умовах розбудови ринкових відносин в Україні / Князькова В.Я., Сергієнко Л.К. [Електронний ресурс]. –

Режим доступу: [http://zt.knteu.kiev.ua/files/2015/%E2%84%961\(78\)/uazt_2015_1_8.pdf/](http://zt.knteu.kiev.ua/files/2015/%E2%84%961(78)/uazt_2015_1_8.pdf/).

12. Кармінська-Белоброва М.В. Напрями реформування механізму адміністрування податків / Кармінська-Белоброва М.В. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/tpdu/2010-3/doc/3/15.pdf/>.

13. Проскура К.П. Методологічні засади податкового адміністрування. Гроші, фінанси і кредит / Проскура К.П., Капустян О.М. // Актуальні проблеми економіки. – №10(136). – 2012.

Надійшла до редакції 21.11.2017

Dehtyaryova S.V. Value of tax administration in Ukraine in reforming conditions.

The article deals with analysis of the essence of tax administration in Ukraine and determine its significance in the current conditions of reform, which take place in the state.

In Ukraine, the creation of a tax administration system that meets the needs for socio-economic development of the state, ensures a reduction of tax burden, initiates the revival of business activity of business entities, stimulates investment and innovation activities and encourages tax payers to timely pay taxes.

The domestic tax administration system consists of the following elements: taxes, fees and payments that are paid on the territory of Ukraine; Structure and hierarchy offiscal bodies; Rights, responsibilities and responsibilities of the fiscal authorities; Tax work; Tax privileges; Tax sanctions; Tax relations. The domestic tax administration system performs fiscal, stimulating and controlling functions.

The purpose of tax administration, it is to ensure the timely filling of the state budget in the necessary volume at the expense of tax revenues with minimal negative impact on the economic activity of tax payers.

Tax administration is a necessary component of the tax system of Ukraine, which has signs of legal relations, characterized by the existence of special measures for charging, collecting and controlling in the field of taxation in accordance with the norms of domestic legislation. Its significance for the domestic tax system and tax policy is evident. Also, it should be noted that the essence of tax administration is to achieve the goals of the socio-economic doctrine of the state, create favorable conditions for filling the domestic budget and eliminate possible abuses and various kinds of violations in this area.

Keywords: *tax, administration, tax policy, tax administration, budget.*

* * *